3 Οκτωβρίου 2014

Η νύχτα της 13ης Σεπτεμβρίου 1922 στη Σμύρνη

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Τετάρτη 13 Σεπτεμβρίου 1922

Η Τετάρτη είχε ξημερώσει καθαρή και όμορφη, άλλη μια λαμπρή μέρα. Όμως η φθινοπωρινή λιακάδα δεν κατάφερε να κρύψει την πραγματικότητα της κατάστασης που επικρατούσε μέσα στη Σμύρνη. Τα νικηφόρα στρατεύματα του Μουσταφά Κεμάλ ήταν εκτός ελέγχου και ο πληθυσμός της πόλης που τώρα είχε διογκωθεί και είχε φτάσει τους επτακόσιες χιλιάδες ανθρώπους ή και περισσότερους-διέτρεχε θανάσιμο κίνδυνο…."Υπήρχαν πάρα πολλοί Τούρκοι στρατιώτες που τριγύριζαν εδώ κι εκεί. Ένας από αυτούς μπήκε κάπου όπου κρυβόταν μια αρμενική οικογένεια και την κατέσφαξε. Βγαίνοντας, το γιαταγάνι του έσταζε αίμα. Το σκούπισε πάνω στις αρβύλες και τις γκέτες του"… ο Τζορτζ Χόρτον σημείωνε με προσοχή κάθε νέο κύμα επιθέσεων…"Λυσσασμένοι τσέτες έσπαζαν τις πόρτες των σπιτιών, πυροβολούσαν τους φτωχούς, τρομοκρατημένους κατοίκους, λεηλατούσαν κ.λ.π"…

…Στο βάθος του δρόμου, μια ομάδα στρατιωτών ξεφόρτωνε κάτι που έμοιαζε να είναι μεγάλα βαρέλια πετρέλαιο."Δεν είδα το περιεχόμενό τους" γράφει, "αλλά, … κρίνοντας από το χρώμα και το σχήμα τους , ήταν ολόιδια με τα βαρέλια της Εταιρείας Πετρελαίων της Σμύρνης. Κάθε βαρέλι φρουρούνταν από δύο ή τρείς Τούρκους στρατιώτες, οι οποίοι τα κυλούσαν κατά μήκος της οδού Ρεσιντί προς την Αρμενική Επισκοπή. Ένιωσα ένα ρίγος στη ραχοκοκαλιά και συνειδητοποίησα το σκοπό όλων αυτών των προετοιμασιών"…"άκουσα κάτι που μπορώ να περιγράψω μόνο ως ήχους από σταγόνες βροχής που χτυπούν σε στέγη". Οι Τούρκοι στρατιώτες κατάβρεχαν τα κτίρια με πετρέλαιο….Οι φλόγες έγιναν αντιληπτές λίγο αργότερα. Ένας από τους πρώτους ανθρώπους που πρόσεξαν το

ξέσπασμα της φωτιάς ήταν η δεσποινίς Μίνι Μίλς, διευθύντρια του Αμερικανικού Διακολεγιακού ινστιτούτου...Δεν ήταν η μόνη που είδε το ξέσπασμα της φωτιάς."Οι δάσκαλοι και τα κορίτσια μας είδαν τους Τούρκους που φορούσαν κανονικές, στολές στρατιωτών, και, σε πολλές περιπτώσεις, στολές αξιωματικών να κρατούν μακριά ξύλα με κουρέλια στην άκρη τους, τα οποία είχαν βουτήξει σε έναν τενεκέ με κάποιο υγρό. Τα έφερναν μέσα σε σπίτια που αμέσως μετά έπιαναν φωτιά"...

Πλήθος αξιόπιστες μαρτυρίες επιβεβαίωσαν αργότερα το ρόλο των στρατιωτών του Κεμάλ στο ξέσπασμα της πυρκαγιάς.

Ο Κλόφλιν Ντέιβις του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού είδε Τούρκους να καταβρέχουν με εύφλεκτο υγρό ένα δρόμο που βρισκόταν στην πορεία της πυρκαγιάς. Ο κύριος Ζουμπέρ, διευθυντής του υποκαταστήματος της τράπεζας Κρεντί Φονσιέ στη Σμύρνη, βρήκε το θάρρος να ρωτήσει μια ομάδα Τούρκων στρατιωτών τι έκαναν."Νου απάντησαν αδιάφορα ότι είχαν διαταγές να ανατινάξουν και να κάψουν όλα τα σπίτια της περιοχής".....Μέχρι σήμερα, οι περισσότεροι Τούρκοι ιστορικοί επιμένουν να υποστηρίζουν ότι η φωτιά – η οποία δεν θα αργούσε να λάβει τρομακτικές διαστάσεις – ήταν πράξη σαμποτάζ των Ελλήνων και των Αρμενίων.

..."είδαμε Τούρκους στρατιώτες σε ένα αυτοκίνητο, οι οποίοι ψέκαζαν με αντλία όλα τα σπίτια από όπου περνούσαν με εύφλεκτα υγρά".

..Καθώς η πυρκαγιά εξαπλώθηκε και κατευθύνθηκε προς την προκυμαία..." γράφει ο Χόρτον "οι άνθρωποι ξεχύνονταν σε έναν όλο και μεγαλύτερο χείμαρρο προς την προκυμαία, νέοι , γέροι, γυναίκες, παιδιά και άρρωστοι. Όσους δεν ήταν σε θέση να περπατήσουν τους κουβαλούσαν με φορεία ή στους ώμους των συγγενών"...Ανάμεσα σε ουρλιαχτά και χτυπήματα, οι άνθρωποι έπεφταν στη θάλασσα και ο κανός ήταν τόσο καυτός που , στο λόγο μου, νόμιζα ότι τα σωθικά μου είχαν πάρει φωτιά" (μαρτυρία Φερνάντ ντε Κράιμερ)...

Ένας από τους τελευταίους Βρετανούς υπηκόους που επιβιβάσθηκε στις λέμβους ήταν ο Πέρσυ Χάντκινσον. Αργότερα , θα έγραφε μια επιστολή προς τον Βρετανό ύπατο αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη εξιστορώντας του όλα όσα είδε εκείνη τη νύχτα (Τετάρτη προς Πέμπτη)."Εάν η Εξοχότης σας μπορούσε να ακούσει τις κραυγές για βοήθεια και να δει τις ανυπεράσπιστες γυναίκες και παιδιά που πυροβολούνταν χωρίς έλεος ή έπεφταν στη θάλασσα για να πνιγούν σαν τα ποντίκια, θα είχατε συνειδητοποιήσει πλήρως τον τρόμο και τη βαρύτητα της κατάστασης"...

Όταν έπεσε το Γουόρντ Πράις σκοτάδι εκείνη την τρομερή Τετάρτη , η προκυμαία ήταν ασφυκτικά γεμάτη από σχεδόν μισό εκατομμύριο πρόσφυγες. Αυτοί αντιμετώπιζαν τον πραγματικό κίνδυνο να καούν ζωντανοί , γιατί τώρα η φωτιά είχε φτάσει στην προκυμαία....Η ζέστη ήταν τέτοια, ώστε τα παλαμάρια όσων πλοίων βρίσκονταν κοντά στις αποβάθρες άρχισαν να καίγονται. Όλα τα σκάφη απομακρύνθηκαν περίπου διακόσια μέτρα από την προκυμαία, αλλά η κάψα εξακολουθούσε να είναι ανυπόφορη.

“Οι φλόγες ανέβαινα όλο και ψηλότερα” γράφει ο Οράν Ρέιμπερ, ένας τουρίστας που είχε φτάσει στη Σμύρνη πριν από λίγες ημέρες.”Τα ουρλιαχτά του αλλόφρονος πλήθους στην προκυμαία ακούγονταν σε απόσταση ενάμισυ χιλιομέτρου. Μπορούσες να διαλέξεις ανάμεσα σε τρείς τρόπους θανάτου: τη φωτιά που μαινόταν πίσω σου, τους Τούρκους που περίμεναν στα σοκάκια και τη θάλασσα που ανοίγονταν μπροστά σου” , στη σύγχρονη ιστορία , ίσως τίποτε δεν μπορεί να συγκριθεί με τη νύχτα της 13ης Σεπτεμβρίου στη Σμύρνη”.

Επάνω στο Άιρον Ντιουκ , ο ναύαρχος σερ Όσμοντ ντε Μπωβουάρ Μπροκ επέμενε ότι έπρεπε να ακολουθηθεί το καθημερινό πρόγραμμα. Ο Τζόρτζ Γουόρντ Πράις θυμάται πως εκείνο το βράδυ οι αξιωματικοί ήταν ντυμένοι για το δείπνο με τις ολόλευκες στολές επιθεώρησης, παρά τις σκηνές κόλασης που εκτυλίσσονταν στη στεριά. Όταν τα ουρλιαχτά από τη μακρινή προκυμαία έγιναν πολύ δυνατά για να τα αγνοήσει κανείς, ο πλοίαρχος διέταξε την ορχήστρα του πλοίου να παίξει. Τα άλλα πλοία ακολούθησαν , και οι διαπεραστικές κραυγές πολύ σύντομα σκεπάστηκαν από ένα ποτ πουρί αλέγρων θαλασσινών σκοπών....

Ο Τσαρλς Χάους ήταν ένας από αυτούς που είχαν συμμετάσχει στην εκκένωση της πόλης. Δεν θα ξεχνούσε ποτέ τις σκηνές στις οποίες έγινε μάρτυρας.

“Γυναίκες που καλούσαν ουρλιάζοντας τα αναίσθητα μωρά τους, που δεν μπορούσαν πια να τις ακούσουν. Παιδιά σε τρυφερή ηλικία που φώναζαν απελπισμένα τους γονείς τους...κάπου κάπου, ένας ιππέας που έκανε κέφι ένα μικρό κορίτσι δεκαπέντε ή δεκάξι χρονών, το τραβούσε παράμερα και ένα φρικτό ουρλιαχτό πρόδιδε τη συνέχεια....

...Ο ταγματάρχης Άρθουρ Μάξγουελ, είδε Τούρκους στρατιώτες να χύνουν κουβάδες με κάποιο υγρό πάνω στους πρόσφυγες. Φαντάστηκε ότι προσπαθούσαν να σβήσουν τις φλόγες, ως τη στιγμή που είδε ένα πέπλο φωτιάς να φουντώνει σε εκείνο ακριβώς το σημείο της προκυμαίας.

“Θεέ μου” φώναξε στους συναδέλφους του «καίνε ζωντανούς τους πρόσφυγες!».

Αποσπάσματα από το βιβλίο “Χαμένος Παράδεισος, Σμύρνη 1922”, του σύγχρονου Βρετανού ερευνητή και δημοσιογράφου Γκάϊλς Μίλτον

(Εκδόσεις Μίνωας)

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΑΣΣΙΚΟΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Πηγή:Ἀντιαιρετικὸν Ἐγκόλπιον egolpion.com